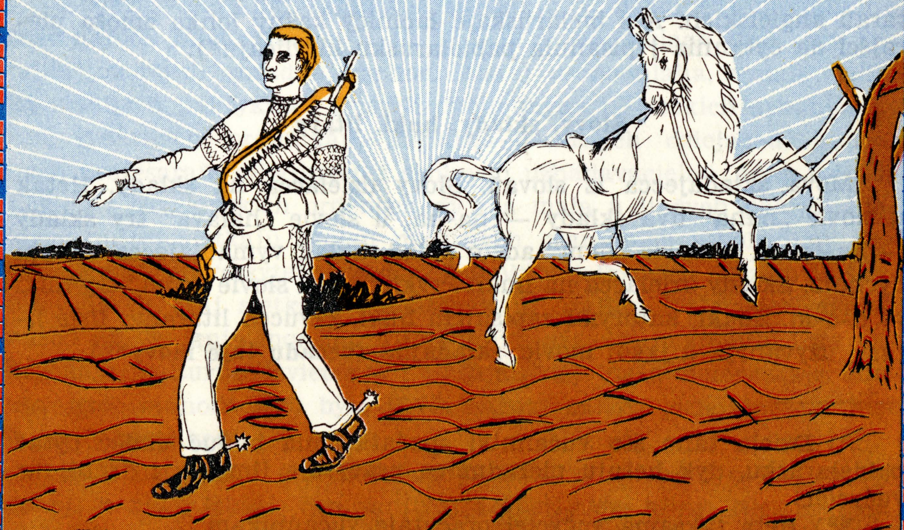
SIAUBIT





LITOUSKI / BIEŁARUSKI 2-MIESIAČNIK

THE LITHUANIAN ☆ WHITERUTHENIAN 2-MONTHLY

" S O W E R "
The Lithuanian/Whiteruthenian/ Catholic 2 Monthly.

" S I A Ŭ B I T "
Litoŭski/Biełaruski Katalicki 2 miesiačnik.

Authorized as Second Class Mail,Post Office Department, Chicago,U.S.A.

Redaktar /Editor/ and Administratar/Menager/ Rev.Francis Czerniawski,122 Vliet Blvd,Cohoes, N.Y.

Usim za prysłanyja Kaladnija i Nova-Hodnija pažadańni hetym pierasyłaju padziaku.

- Z M I E S T -

"Nikoli nia dumaj,što Boh admaŭlaje tvajoj prośbie,kali poźnicca z vykanańniem.Budź ciarplivy i trymajsia,bo ciarplivašć jošć cnotaj gienijaŭ". - George de Buffor.

"Knižka jošć łahodnym,razumnym i poŭnym sałodkašci;pustoje žyćcio napaŭniaje śviatłom, a pustoje serca uzrušyńniem;miłašci dadaje skrydły,a ciažkašciam adymaje ciažaru;u biazžyćcio uvodzie žyćcio,a u žyćciu nadaje sensu žyćcia".K.M.

"U vusnach jošć adtulina dušy,a darahija balsamy chutka vyvietryvajucca,kali ich časta adčyniajem". Adam Mickievičz.

"Na šaška najmacniej nastupajuć šaški; na złodzieja - zładziei; a z durnoha najbolej śmiajucca druhija durnyja" A.Mickiewicz.

"Pryhatoŭvajučysia da pryšłašci,treba varočacca dumkaj u prošłašć,ale tolki nastolki,na kolki čałaviek adstupaje nazad,kab lapiej razahnacca i pieraskočyć roŭ".Adam Mickiewicz.

S i a ŭ b i t.

Relihijna - Hramadzki Dvumiesiačnik.

Nr.1.Hod 1. Cohoes,N.Y. Studzień-Luty 1958 h.

Śviet Patrebuje D u c h o v a j j a d y.

"Napisana: nie chlebam adnym žyć budzie čaławiek,ale usiakim słovam,vychodziačym z vusnaŭ Božych" / Druh.8,3 /.

Śviatoje Evangelle padaje,što narod išoŭ za Jezusam u dalokuju pustyniu, zabyvajučysia navat i ab jadzie.Vidziačy hramady hałodnych, Zbaviciel dzieiŭ cudy,razmnažajučy chleb i rybu.Ź jakim zachopleńniem słuchali navukaŭ Jahonych,kali zabyvalisia navat i ab jadzie! Jakija dobryja byli słuchačy,kali tak žadna słuchali Božych navukaŭ! Evangelle, Pastyrskija Listy - byli pisanyja na prośbu viernikaŭ.

Ci naš Litoŭski /Biełaruski/ narod taki samy žadlivy Božaha Słova? Kolki Litoŭcaŭ / Biełarusoŭ/ cikavicca i štodzień čytaje śviatoje Pisańnie? Kolki z nas čytaje pabožnyja knižki, jak: Śledam za Chrystusam,ab daskanałaści,žyćcia śviatych? Sviatyja pakazyvajuć,jak u štodziennym žyćciu zachoŭvać Božyja prykazańni i zdabyć upravu u naśledvańni ich u herojskich cnotach. Žyćcia śviatych aśviačajuć nas i zaachvočyvajuć naśledavać ich.Ab hetym kaža śv. Aŭgustyn:"Jak,heta jany mahli,dyk čamuž ja nimahu?"

Śmat ludziej baronicca,kažučy: "Niamaju času!" Davoli tak baranicca! Pašukajcie,a jaho znajdzicie.Śmat spatykaŭ ja,judaŭ Chrystusovaj religii,katoryja,paśla pracy, staralisia u fałšyvych časopisiach znajści zakidy suprać katalickaj viery.Mieli na heta čas.Kolki času marnujecca u razpusnych kinach,nievartasnych televizyjach,pustych hutarkach? Voś usio zaležyć ad vašaj dobraj voli!

Jak mała Litoŭcaŭ / Biełarusoŭ/ čytaječ

ułasnuju presu,padtrymlivaječ rodnyja vydaviectvy,starajucca pašyrać pamiž znajomych susiedziaŭ?

Najbolej svaja rodnaja presa padtrymoŭvaje u rodnaj movie u nas chryścijański i narodny duch,vučyć dumać pakatalicku,dy i žyć pakatalicku.Našaja rodnaja presa abznajmlaje nas ab našaj historyi,našym Kaściole,zachoŭvaje i pašyraje našyja zvyčai pami-ž małodšym pakaleńniem.

Nažal našyja zamała čytajuć,zamała dumajuć, ale,na nieščaście,zašmat havorać,vadziacca i palitykujuć.Zamała čytajuć karysnych knižak i časopisaŭ,zamała dumajuć ab važnych spravach našaha narodu i Kaściole.

Kolki-ž našych siemjaŭ majuć Śviatoje Evangelle? U kaho-ž možna znajści:"Ŝledam za Chrystusam,mały katechizm?" Ci-ž našyja ludzi, pałažyŭšy ruku na sercu,mohuć ščyra skazać, što znajuć navuku Zbaviciela i pavodle jaje žyvuć?

Voš nie ašukvajem siabie! Pierahledzim svajo žyćcio,a napeŭna znajdziem času na pračy - tańnie, na napisańnie da svajej časopisi. Padrachujcie hrošy i pryhledźciesia ci časam nie znajdzicca i na padtrymańnie svajej presy!

Vielmi prašu,pavažnych čytačoŭ,uziać čynny udzieł u novapačynajučym časopisie.

U kažnaj hazecinie jošč niedachopy,buduć i u hetym dvumiesiačniku.Kali kamu čaho budzie nie chapać,nichaj svaju ruku dałoža i ab tym piša.- Kažny pavinien skazać,što śviaty Pius IX kazaŭ:"Ja zastaviŭ-by svoj iz hrudziej,papski kryž,kab padtrymać katalickuju presu!"Niachaj hołas našych Rodzičaŭ Katalikoŭ budzie hołasam śv.Ajca Piusa XII-ha:"Katalickaja časapiś u kažnaj katalickaj siamji!" a.M.S.P.

K A T A L I C K A J A   A K C Y J A.

Niepryjacieli katalickaha Kaścioła nie śpiać.Jany padobnyja da daŭnych faryziejaŭ,katorya unočy hatavali Zbavicielu śmierć.A našyja kataliki padobnyja pryjacielam Jezusavym,

Apostołam,spakojna śpiačym,pakul ich Zbaviciel nie abudziŭ.Adzin Apostał Piotr načaŭ baranić,ale tolki tady,kali ŭzo Zbaviciela vorahi źviazali.Ci-ž siahoniašnija kataliki nia robiać toje samaje? U katalickaj Belgji, dzie blizu usie kataliki,a vybary u apošnich vybarach prahrali na karyść vorahaŭ katalicyzmu. Čamu? Bo kataliki spali.A,kali abudzilisia,užo było zapozna,bo vorach zaniaŭ adpaviednyja pazycyi i z usiej siłaj zaatakavaŭ. Ci-ž nia lepiej było-b piarviej zaniać adpaviednyja pazycyi? Zbavicielavyja vorahi zajmajuć usiakimi sposabami usie hłaŭnyja pazycyi pašyrać zło pa uradach,pa hramadach..Pry tym jany umieła i planava vykarystoŭvajuć u kažnaj dzieržavie usialakija sposaby: radyja, televiziju,kina,presu,školu,pravadaŭstva,rabotnickija arhanizacyi,bo hetyja pazycyi ablahčajuć i padtrymlivajuć ichniuju padryŭnuju rabotu u śviecie.

Metaj ich apanavać śviet i prahnać Chrystusa.Nievialiki lik zapalnikaŭ patrapili apanavać paŭ śvietu.Z abudziŭšymisia chutka razpraŭlajucca: pad ścianu,u maroznuju poŭnač. Kab usie chryścijanie byli aktyŭnyja,im hetaha zrabić nie udałosia-b.U zaniatych krainach,chto nia ź imi,zsyłajuć navat svaich,katoryja ahledzilisia,što nia tudy zajšli.Tam, dzie jašče nie udałosia zaniać,knižkami,presaj,hrošami - viaduć svaju padryŭnuju rabotu.

Ci-ž našy kataliki nie pavinny zastydacca? Vidziać vorahaŭ dziejnaść,a sami śpiać spakojnym snom.Vorahi Chrystusa zaŭsiody majuć svaich misijanieraŭ i pracaŭnikoŭ,kab pašyrać u śviecie manu,razpustu,a našyja nie patrapiać utrymać svaich ahałošnikaŭ Śviatoha Evangella,katoraje tolki adno patrapiła-b uścierahčy ludzkaść ad ruiny.

Moža chto nadzieicca na Božuju pomač? Boh hatoŭ zaŭsiody pamahčy,ale tym,katoryja pracujuć dy prosiać Božaj pomačy.Ale tym,katoryja śpiać,a spadziajucca,što za ich Boh budzie rabić,to vielmi mylajucca,bo nijakaj po-

mačy nie dastanuć. - Jak vartyja śmiechu zakidy niedavierkaŭ,jakija kažač:"Kaściol pieražyŭ i nimaje žyćciovaj siły".

Katalickaja akcyja u Złučanych Haspadarstvach Paŭnočnaj Ameryki i Kanady.Kataliki majuć da 800 špitaloŭ,u jakich jošč da 200,000 łožkaŭ,što jošč blizu pałavinaj usich špitalnych łožkaŭ u Zł.Hasp.Ameryki i Kanady. Štohod u hetych špitaloch katalickija siostry apiakujucca bolej 4-ch miljonaŭ chvorymi. Būdova tych špitaloŭ kaštavała bolej 400 miljonaŭ dalaroŭ.Charošyja i karysnyja hetyja budyniny byli vybudavanyja u praciahu 60 hadoŭ i štohod razbudoŭvajucca.Jak prykład moža pasłužyć špital S-t Mary u Rochester /Minesota/ pabolšany bolej jak na 4 miljony dalaroŭ i dabudavali 12 novych salaŭ aperacyjnych z usiakimi madernymi pryładami..

U studzieni 1932 hodzie,Arcybiskup Paryžu, Kardynał Verdier,kab dać rabotu biezrabotnym, pastanaviŭ vybudavać na predmieściach Paryžu 60 śviatyniaŭ.Dziele hetaj mety ahałasiŭ padpisnuju pazyku na 20 miljonaŭ frankaŭ. U praciahu niekalki hadzinaŭ pazyka była razkuplena.Dziesiatki tysiačaŭ biezrabotnych dastali pracu,a praz heta i jadu.

Niama na śviecie tak žyćciovaj i tak vielmi dziejnaj instytucyi,jak Katalicki Kaściol, katoramu sam Zbaviciel abiacaŭ,što budzie ź im praz usie viaki až da kanca Śvietu.

Da akcyi katalickaj treba najšci i pryhatavać ludziej.- Tamu 50 hod,10-ci hadovy u Neapolu chłapiec pracavaŭ u adnoj fabryce.Jamu chaciełasia stacca śpievakom.Pajšoŭ jon da adnaho vučyciela śpievu,kab navučyŭ jaho śpievač.Vučyciel chacieŭ pasłuchać jaho śpievu i kazaŭ jamu zaśpievać.Jaho hołas byŭ taki prarażlivy,što vučyciel jamu skazaŭ:" Henryk,zabudźsia ab śpievie! Heta nie tvaja rabota.Ty nia maješ nijakaha hołasu.Ty nia śpievaješ,a ravieš!" - Viarnuŭsia chłapiec dadomu z płačam,razkazaŭ svajoj matce.Matka znała svajho syna.Pahladzieła na jaho,pahładziła pa hałavie,pacieśyła,kažačy:"Synok,ź ciabie

ź ciabie moža vyjšci čałaviek,vialiki špievak; Idzi da pracy; vyrablaj hołas!" - Matka pasłała jaho u školu.Sama biednaja,bosaja chadziła da pracy,kab zapłacić za lekcyju špievu.-Što ž stałasia? Jon staŭsia vialikim špievakom.Heta byŭ Henryk Karuzo.

Na našaj narodnaj nivie šmat marnujecca talentaŭ.Mała chto imi ciekavicca,a kažny ź ich moh-by być vialikim čałaviekam.Moh-by prynieści karyść svajmu narodu.Ci nia treba i nam sarhanizavać katalickuju Akcyju? a.M.Š.B.

A b r a d a š c i a c h.

Usie ludzi viedajuć ab patrebie radašci. Pry nahodach šviataŭ,jak: urodžańniaŭ,imianinaŭ,viasiellaŭ - starajucca paradavacca.Aprača takich siamiejnych šviataŭ,vybrali čas paśla Kaladaŭ až da Vialikaha Postu.U hetym časie arhanizujuć najbolej hulniaŭ,kab paradavacca,paviasialicca.Jak-ža Kaścioł hladzić i što kaža ab radavańni?

Radaść u havorca,uvažanaja praz šviatych Ajcoŭ za takoje dabro,što,pavodle ich dumak, navat i u upadach duchovych nia treba vielmi sumavać,ani słabieć na duchu.Chacia hrech pavinien abudžać u nas sum,ale davier u Božaje miłasedzie,moža źmienšyvać i łahadzić sum. "Dyk vam lepiej daravać jamu i pacie̮šyć, kab hetaki nia byŭ abniaty cierazmiernym sumam". / 2 Kar.2,7/.

Ajciec Avila sroha paŭstaje na tych,što paśviaciŭšysia na słužbu Božuju,zanadta papadajuć u sum,i takoj horkaściaj napaŭniajuć sercy,što rečy duchovyja traciać dla ich svaju krasu. Spatkać ich možna,jon kaža: zmučanych,pryhnoblenych,hnieŭlivych na siabie i ludziej,ale heta nie z pryčyny ciažkaha hrechu,ale,jak sami pryznajucca,z pryčyny žalu za zvyčajnyja hrachi i ź niavypaŭniańnia słu-žby Božaj tak,jak-by chacieli."Kali chočaš adahnać ad siabie sum,kali chočaš być viasiołym,heta słovy šv.Bernarda,pastupaj jak nale-

žycca; pamiatuj ab svaich abaviazkach,starajsia pazbyvacca ciažkich niedaciahaŭ,jakija jakija u sabie maješ,bo jany zakałočyvajuć supakoj tvajoj dušy". Čałaviek spraviadlivy zaŭsiody viasioły, niecnatlivaha uścia-ž mučyć sumleńnie chvošče; a jak pieršamu sumleńnie jošč krynicaj nie vyčerpanych zadavoleńniaŭ,tak druhich mučyć uścia-ž.Čytajem u Śviatym Piśmie,što;"Niama radašci nad viasiołaje serce" /Ekkl.XXX,16/."A dumki biazpiečnyja,jak biazustannaje viasielle"/XV,15,Pryp./

Jak u časie biasiedy,śmatlikašć pažyvu i prysutnašć biasiednikaŭ pabudžaje usich da bolšaj viasiołašci,tak dobramu chryścijaninu,dobra vypaŭniajučamu svaje abaviazki,vialiki jošč pabudžalnik - śviedčańnie ułasnaha sumleńnia i łaska Božaja,ab mańnia katoraj iz śmat uzhladaŭ dadumacca možna."Umiłavanyja! Kali serca našaje nie asudžaje nas,dyk majem advahu pierad Boham i,čaho ni paprosim,dastaniem ad Jaho,bo vypaŭniajem prykazańni Jahonyja i robim dobraje pierad abličam Jahonym"/1 Joana 3,21-22/."Bo pachvała našaja hetakaja: Paśviedčańnie, našahaa sumleńnia" /2 Kar.1,12/.

Radašć,ab katoraj mova,nia tolki vynikam čystaha sumleńnia,ale paśviedčańniem,što jošč dobrym u našym stanie,što paśviadčajuć nastupnyja słovy śv.Bonaventury: "Duchovaja radašć jošč nie zvyčajnaj aznakaj łaski". Śviaty Duch taksama,u śmat miejscach śv.Piśma,kaža: "Ščaślivy čałaviek,jakoha Ty,Panie,navučaješ i vučyš zakonaŭ Tvaich"/Ps.94,12/. "Dakul piestavać mnie sum u dušy majoj,tuhu u sercy maim z dnie dy na dzień?" Adnoj z hłaŭniejšych pryčynaŭ była, što śv.Francisk vymahaŭ ad zakonnikaŭ svaich, kab zaŭsiody mieli pahodnuju tvar i viasiołuju. Takuju viasiołašć uvažau za płod Śviatoha Ducha."Płod ža Ducha: luboŭ,radašć,mir,doŭhaciarplivašć..." / Da Gal.5,22 /. Pavodle jaho,heta dokazam,što Boh prabyvaŭ u ich dušach.Časta kazaŭ Śviaty,što viasiołašć na im rabiła ščaślivaje uražańnie,što kali sam byŭ sumny,abo słaby na duchu,a hlanuŭ na viasiołašć inšych, to i jon viasialeŭ. X.A.R.

X.Joan Pichler.
""""""""""""""

K A T E C H E Z Y   K A T A L I C K I J A

dla paŭšechnych školaŭ

na stupień siaredni i vyžšy školaŭ adzi-na-abo dvuklasovych i na stupień siaredni školaŭ bolej klasovych.

A p r a c a v a ŭ

X.Francisk Černiavski,Lic.Theol.

Tom I.

Ab v i e r y i n a d z i e i.

Chicago
Drukarnia Ajcoŭ Benedyktynaŭ,Allport,1250.

1958.

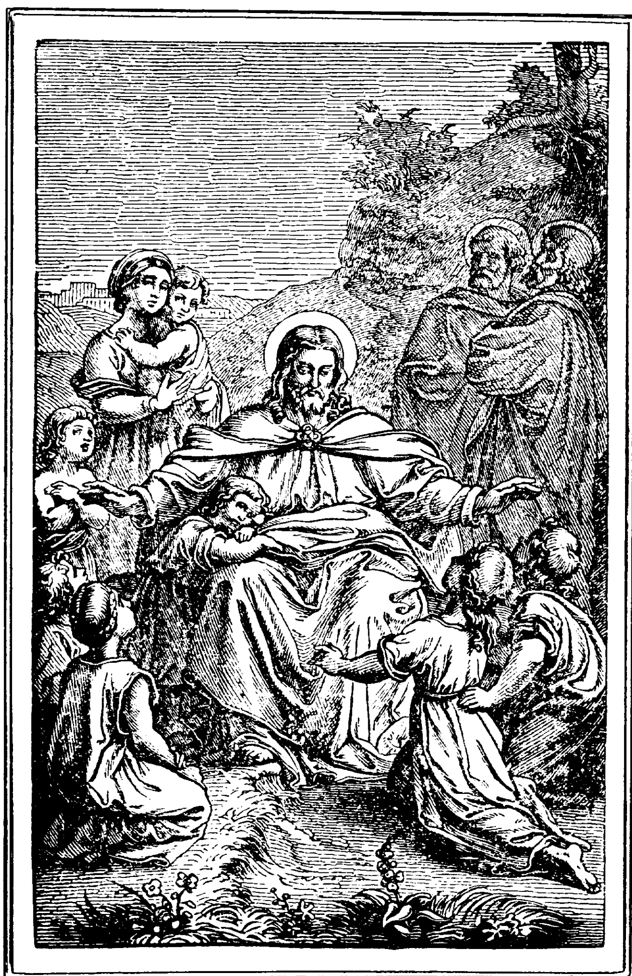
Nihil obstat

Chicago die

D-r J.Rešeč
Censor librorum

Imprimatur:—

Samuel Cardinal Stritch,
Archbishop of Chicago
Chicago, Ill., March 1, 1958



"Puścicie dziaciej i nie pieraškadžajcie im prychodzić da Mianie; bo hetakich Vaładarstva Niabiesnaje" /Mat.19,14/.

P i e r a d m o v a.

Słavuty niamiecki katacheta Śviatar Joan Pichler u 1905 hodzie vydaŭ "Katechezy katalickija dla pačatkavych školaŭ".Hetyja"Katechezy" byli vynikam jaho 20-ci hodniaj katecheckaj pracy.Katalickaja krytyka pryniała ich vielmi prychilna,jak tvor pieršaradnaj vahi pry katechizacyi.Biskupskija ordynaryjaty zahadavali pryjmač ich i uvodzič pa školach?Było heta u Lvovie,Vienie, Krakavie, Budziepoviłach,Gurku,Lavancie,Litomirycach, Linku,Parenzo-Poli,S-t Pölten,Vegla i inš.

Inšyja katechety pačali vučyč podle X.J. Pichlera i pierakanalisia ab vialikich i dobrych jakaściach hetaj metody i dadatnich vynikach.Takaja metoda vielmi palahčaja i upryjemniaja samym katechetam pry navučańni. Dzieci zacikaŭlajucca religijaj,pilniej vučacca,prajmajucca i nabirajuč zamiłavańnia da viery.

Šmat Biełaruskich dzietak vučacca u biazreligijnych školach.Pryvatnyja školki vučač ich rodnaj movy,a pry hetym,majučy tákija "Katechezy",lohka mohuč paŭčyč u svaich chatach religii.Dzielataho,apirajučysia na "Katechezach X.J.Pichlera",biarusia da vydańnia padobnych katechezaŭ.

X.F.Černiawski.

K a t e c h e z a 1.

NAVUKA RELIGII.

Darahija dzieci! Niekataryja z vas vučacca religii u školach,ale šmat i takich,katoryja chodziać da školaŭ biazreligijnych.Hetyja ab religii ničoha niaviedajuć.Navuka u ich adnabokaja.Vučacca ab patrebach cieła,ale ab patrebach dušy ničoha nia viedajuć.Niama dziva, što jo šmat takich,katoryja žyvuć,kab tolki dahadzić ciełu i jaho spadobam.Jany nia viedajuć na što žyvuć na śviecie.Voš ja,choć praz pisańnie,biarusia pavučyć vas ab tym,što jošć najpatrabniejšaje na śviecie.



1. MARTA I MARYJA.

" I stałasia u časie darohi ich,pryjšoŭ Jezus u vadno siało; tut adna žančyna,imieńniem Marta,pryniała Jaho u dom svoj; u jaje była siastra,na imia Maryja,jakaja sieła la Jezusavych noh i słuchała navukaŭ Jahonych. Marta-ž kłapaciłasia ab vialikaj pasłuzie i,padyjšoŭšy,skazała: Panie! ci-ž Tabie nia rupić,što siastra maja adnu mianie pakinuła pasłuhoŭvać? Skažy joj,kab pamahła mnie.Jezus-ža skazaŭ joj u adkaz: Marta! Marta! ty turbuješsia i kłapociššia ab mnohaje,a adno tolki patrebna.Maryja vybrała dobruju častku,jakaja nie adymicca u jaje". /Łukaš 10,38 - 42/.

U miastečku Betanija žyła adna siamja. Byli tam tolki 3 asoby: Łazar,Marta i Maryja. Heta siamja była vielmi haścinnaja.Zaprašali jany da siabie i Zbaviciela. Adnojčy,kali Zbaviciel iz svaimi Apostałami pryjšoŭ,zybrałasia hramada ludziej.Zbaviciel vučyŭ ab svaim Ajcu,ab niebie i što treba rabić,kab dastacca u nieba.Maryja sieła la noh Zbavicielavych i važna słuchała Jaho-

nych navukaŭ."Marta uziałasia hatavać jadu,bo viedała,što Zbaviciel i Jahonyja vučańniki hałodnyja.Adnoj,tolki asobam,ciažka było pryhatavać.Dyk pašła Marta z narakańniam na Maryju, kažučy:"Vučycielu! nia dbaješ,što maja siastra pakinuła mianie adnu hatavać jadu;zahadaj joj,kab mnie pamahła!" A Zbaviciel joj skazaŭ: "Marta,Marta! Parušaješsia i rupišsia kala šmat čaho.A tolki adnaho patreba.Maryja najlepšuju častku vybrała,jakaja ad jaje nia budzie adniataja".

II. Adna reč najpatrabniejšaja.Viečnaje zbaŭleńnie.Zbaviciel skazaŭ da Marty:"Adnaho tolki patreba".Čaho patreba? Što najpatrabniejšaje? Najpatrabniejšaje toje,kab dastalisia da nieba. Darahija dzieci! Jakije budziecie ščaślivyja,kali dastanieciesia da nieba. Ciažka nam hetaje vialikaje ščaście vam apisać. Ščaślivymi čujeciesia,kali niešta charošaje dastaniecie,pryhledajeciesia da jaho,całujecie.Boh tak charošy,što ničahusieńki padobnaha na ziamli niama.Ab im Śviaty Paŭła Apostał kaža:"Ani vočy ludzkija nia bačyli,ani vušy nia čuli,rozum ludzki zrazumieć nia moža,što Boh pryhatavaŭ tym,katoryja Jaho miłujuć". Pabačycie Zbaviciela,Matku Jahonuju Najśviaciejšuju Dziavicu Maryju,katoraja tak dzieci dobryja lubić. Pačujecie cudoŭna charošy śpieŭ Aniołaŭ.A paŭsiudy vialikaje śviatło,usiudy źziańnie, usiudy radaść i uciecha - a bolaŭ,ani tryvohi,ani strachu,ani śmierci nia budzie.A heta vializnaje ščaście budzie biez kanca - viečnaje!

Kali ady možacie niekali być tak biazmierna ščaślivyja zaŭsiody,to zrazumiejcie, usio roŭna być,ci nia być u hetym žyćciu biednymi, abo chvorymi i ludźmi pahardžanymi. Bahaćcie, zdaroŭje,pašana u ludziej - heta rečy dobryja, ale nie bieskaniečna patrebnyja. Biezkaniečna nam patreba zbavicca.Heta značyć dastacca da nieba. Bo,kali nie dastanieciesia u nieba, to kudy pojdziecie? Na karu viečnuju.O,jak byłob heta strašna! Dzielataho starajciesia być dobrymi,kab dastacca u nieba. Što-ž tady musicie rabić,kab da jaho dastacca? Musicie rabić usio

što Boh choča.Musicie Bohu služyć,bo tolki tady asiahnicie viečnaje zbaŭleńnie.Bohu služyć i zbavicca - heta najpatrabniejšaje.Bohu služyć i atrymać ščaście viečnaje,heta jošč,čaho kaniečna patreba.-Čamu Maryja z uvahaj słuchała navukaŭ Zbavicielavych? Maryja słuchała navukaŭ Zbavicielavych,kab zbavicca.Zbaviciel za heta jaje pachvaliŭ,bo jana dbała ab ńajvažniejšym,čaho čałavieku treba na śviecie.

III.N a v u k a r e l i g i i.-Kali chto zapraŭdy dobra Bohu służyć,kažuć ab im ludzi:"Heta čałaviek religijny,žyvie podle śviatoj religii".Zapamiatujcie sabie dobra,čaho vučyć navuka religii? N a v u k a r e l i g i i vučyć nas, j a k s ł u ž y ć P a n u B o h u, k a b z b a v i c c a n a v i e k i.

Kali vučyciesia čytać,pisać,ličyć,geografii i padobnych navukaŭ,heta usio vielmi dobra,zhadzicca u žyćciu,ale tolki dačasnym.Ale čałaviek pavinien pamiatavać,što jon stvorany da žyćcia viečnaha.Ab hetym vučyć religija,značyć najpatrabniejšaja navuka.Ale moža chto zapytacca,ci usie religii dobryja? Každaja religija starajecca navučać,jak majuć služyć P.Bohu,ale nia usie praŭdzivyja.Da pryjšcia Zbaviciela adna religija była dobraja.Pasyłaŭ P.Boh prarokaŭ,kab nie papsavali jaje.Padtrymlivali praroki cudami.Sam P.Boh pakazyvaŭsia vobłakam u śviatyni.Hety vobłak bačyli usie.Kali vobłak źnikaŭ,smucilisia śviatary i uvieś narod.Pakutavali,pierapraśali P.Boha,składali čyślennyje achviary.Často P.Boh karaŭ,ale iznoŭ u postaci vobłaku pakazvaŭsia u śviatyni.Źnik apošni raz vobłak,kali nie pryniali pasłanaha Zbaviciela, dy Jaho ukryžavali.Kali pamiraŭ Zbaviciel na kryžu,vialiki dyvan,katory sucelna byŭ zroblený i źvisaŭ u śviatyni ad stoli až da padłohi, addzielajučy miesca najśviaciejšaje ad śviatoha,niavidamaj rukoj razdziorty ź vierchu až da dołu,vobłak źniknuŭ,a paźniej i samaja śviatynia była zburana,pierastała ich religija być praŭdzivaj.Stałasia praŭdzivaj taja,katoruju zakłaŭ Zbaviciel,katoruju cudoŭnym sposabam

raspaŭsiudžyŭ,padtrymlivaje praŭdy svajej religii,cudami paćvierdžaje,dobra vieručym, vybranym łasku dziejańnia cudoŭ daje.Ciapier narabiłasia šmat navat chryścijanskich religijaŭ. Panadavali raznyja nazavy.Hetym nazovam choćuć skazać,što jany ad Chrystusa,ale daviedajciesia historyi ich załožańnia.Najčaściej u ich znojdziem: za hrošy vorahaŭ Chrystovych isnujuć.Jany padkuplivajuć judaŭ Chrystovych. Znajchodziać judaŭ,katoryja padobnyja da Lucypera kažuć:"nia budu słuchać",dy prysiahi P.Bohu składanyja łamali i łamajuć.Takija religii nia Chrystovyja,choć i nazoŭ Chrystovy majuć.Dzielataho kažny,nie zvažajučy dzie jaho achryścili,maje pryniać religiju Chrystusovuju.Hetaj religii treba vučycca i słuchać tak,jak słuchała Maryja samoha Zbaviciela.Prajmajciesia hetaj navukaj i zapišycie hłyboka u sercach vašych.Kab pamahčy lahčej paznać hetyja praŭdy,vierniki-kiraŭniki zybrali ich i drukujuć u małych knižkach,zoviačy ich "Katechizmoŭkami".Šanujcie takija knižački,zachoŭvajcie i potym časta pračytvajcie.

IV. U k ł a d A p o s t a l s k i.- U navuce religii daviedajeciesia ab tym,što P.Boh ždzieiŭ lodziom,kab byli ščaślivyja i asiahnuli viečnaje zbaŭleńnie.Daviedajeciesia ab tym,jak Boh stvaryŭ ludziej,jak ludzi byli nia udziačnyja P. Bohu i abrazili ciažkim hrecham; daviedajeciesia,što Syn Božy pryjšoŭ na ziamlu,kab ludziej zbavić; napišu vam taksama,što Boh Duch Śviaty robić dla nas,što staniecca pry kancu śvietu.Ab hetym usim razkazavaŭ Zbaviciel,potym Jahonyja Apostały,a ciapier hetaha samaha vučyć nas Katalicki Kaścioł.My musim u usio heta vieryć,bo hetaja navuka pachodzić ad P.Boha i dzielataho napeŭna praŭdzivaja.Heta u što vierym jošć u adnoj charošaj maličvie " A p o s t a l s k im S k ł a d z i e".

Jak zaviecca taja malitva,u katoraj zahadujecca vieryć? - Taja malitva,u katoraj zahadujecca vieryć zaviecca v y z n a ń n i e m viery,abo "A p o s t a l s k i m S k ł a d a m".

Jana vielmi staraja.Sam Zbaviciel jaje v u-č y ŭ,potym Jahonyja Apostały /Apostał značyć

pasłaniec/. Kali jaje z uvahaj adhavaravajecca, zaŭvažyvajecca,što jana składajecca z 12 čašciaŭ; hetyja čašci zavucca artykułami viery,bo u hetyja praŭdy treba vieryć. Dzieletaho, što pachodziać ad Apostałaŭ,zaviecca U k ł a dam A p o s t a l s k i m.

V. Vyviedalisia z hetaha ab čym Zbaviciel skazaŭ:"adnaho tolki patreba" i viedajecie užo ciapier,što jošč najpatrabniejšaje. Šmat ludziej nie pamiatuje ab hetym i zusim nie starajucca P.Bohu słužyć i asiahnuć ščašcie viečnaje.Starajucca tolki,kab im na šviecie dobra pavodziłasia,kab u haspadarce,abo u zaniatku najbolej zarabić hrošaŭ,kab hulać i mieć pašanu u ludziej.Ale na usio hetaje prydzie kaniec.A što ź imi potym budzie dzieicca? Ci pamohuć tady takim skarby,hrošy,ab katorych rupilisia usio žyćcio? Heta im nia pamoža! Hrošy nia voźmuć iz saboj;pryjemnašci jašče za žyćcia pakinuć ich, a pa śmierci spatkaje ich dušu,a pa z umioršych paŭstańniu,prad kancom švietu i ich cieła, najstrašniejšaje niščašcie,heta kara viečnaja. Boh nia voźmie ich u nieba,bo jany Boham nia cikavilisia,Jamu nia słužyli u žyćciu.Podle navuki Jezusa,adkinie ich na karu viečnuju.Dzielataho Jezus,adnojčy skazaŭ:"Što pamoža čałavieku,choć - by uvieś šviet zdabyŭ,a dušu svaju zahubiŭ?" Zapamiatujcie heta sabie dobra,starajciesia taho, čaho patreba.Vučyciesia rupna katechizmu i rabicie toje,čaho u hetaj knižacce navučyciesia, a napeŭna dastaniecieciesia u nieba.

S T V A R E Ń N I E Š V I E T U.

Katecheza 2.

1. Ci dom,u katorym žyviom,škoła,u katoraj vučyciesia,byli zaŭsiody? /Nie/.Tak,byŭ taki čas, kali ich nia było.Ciapierašnija vialikija miesty,jak: Nju Jork,London,Paryž,Roma nia viečnyja. Byŭ taki čas,kali i ziamli,ani zorkaŭ,ani sonca, ani miesiaca nia było.Viečna byŭ tolki adzin P. Boh.Šviet stvaryŭ Boh,a potym daŭ Boh stvareńniam peŭnyja pravy,jakija pryvykli ludzi zvać pravami natury. Hetyja pravy nie jošč dla Boha, ale usiakich stvareńniaŭ.



2. Raskaz ab stvareńniu śvietu,padaje śv.Piśmo.
Razkažu vam ciapier,jak heta P.Boh stvaryŭ śviet.Skul možna viedać,jak heta dzieiłasia?Ci chto ź ludiej pry hetym byŭ? /Nie/. Paślej Boh abjaviŭ ludziom,jak heta stałasia i Mojsieju kazaŭ zapisać.Knižka,u katoraj heta zapisana zaviecca "Sviatoje Piśmo",abo "Biblija".Šmat raskazaŭ ź Biblii jošč zybranych u małoj knižacce, jakuju zaviom "historyjaj Biblijnaj",bo jana źmiaščaje historyi,uziatyja źbiblii.Heta najcharašejšaja z knižak.Historyi,katoryja časta čytajem iz inšych knižak,nia usie praŭdzivyja. Časta vydumanyja,daloka ad praŭdy.Historyi zapisanyja u historyi Biblijnaj,jościeka praŭdzivyja.Skul jany uzialisia?-Jany pachodziać ad samoha Boha.Treba ady šanavač Historyju Biblijnuju. - Kali P.Boh chacieŭ stvaryć śviet,tolki padumaŭ i skazaŭ "Stańsia"! U toj časinie paŭstaŭ śviet,ale jon napeŭna nia byŭ taki,jaki siońnia vidzim.Naŭčonyja kažuć,što na pačatku była niejkaja adna masa.Uparadkavańnie taje masy Biblija dzielić na peryjady,jakija zavie dniami.Takich dzion naličaje šešč.Pieršaha dnia kaža, skazaŭ P.Boh:"Chaj staniecca śviatlinia".Značycca toj masie nadaŭ sobstva śviacić,i paŭstała śviatło.
Druhoha dnia skazaŭ Boh,kab masa padzialiłasia,nadaŭ masie peŭnyja pravy.Zaviom ich učviar-

dženniami niabiesnymi,abo firmamentam niabiesnym. - T r e c i a h a d n i a P.Boh pačaŭ paradkavać tuju masu,jakuju ciapier zaviom ziamloj.Našaja ziamla była masaju,padobnaj da sonca.Niekataryja navučonyja davodziać,što hetaja čaść masy,jakaja adarvałasia ad sonca,a miesiac čaść takoj masy,katoraja adarvałasia ad ziamli. Usia heta masa śviaciłasia,jak razpalenaje zialeza.Adarvaŭšysia ad sonca,jana achaładžałasia, paŭstali kala jaje pary,padobna,jak naljom vady na razpalenuju pieč,abo na zialeza.Paŭstali chmary,ź ich daždžy,jakija zalili ziamnuju masu. Potym vada zaniała nižšyja čaści ziamnoj skarałuščy,pakazalisia suchija čaści.Daje Boh siłu ziamli radzić kraski,kusty,drevy.Choć sonca,zorak,miesiaca ad tumanoŭ,chmaraŭ nia było vidać, ale ziamla pačała radzić.- U č a ć v i o rtym d n i u pakazalisia sonca,zorki,miesiac. Choć jany užo piarvirĝ byli,Majsiej kaža,što u hetym dniu ich Boh stvaryŭ.Daloka paśle j ludzi pačali ličyć dni,nočy,pory,tydni,miesiacy,hady.

U piatym dniu p t u š k i i ryby. Ziamla užo była charošaja,ale na joj,aprača raślinaŭ, ničoha nia było žyvučaha.Voš P.Boh stvaryŭ heta u hetym dniu.

U š o s t y m d n i u, abo peryjodzie Boh stvaryŭ usiakuju žyviołu i źviaraty.Z usiaho P. Boh byŭ zadavoleny i kazaŭ:"Było dobraje". Kali usio było užo stvorana na ziamli,P.Boh stvaryŭ čałavieka.

S i o m a h a d n i a P.Boh ničoha nie stvaryŭ.Sviatoje Pišmo kaža:"Siomaha dnia P.Boh supačyŭ!" - Nia treba dumać,što Boh byŭ stamiŭšysia. Stvareńnie śvietu Bohu nia było nijakaj ciažkaściaj; P.Boh nikoli nia tomicca.Što-ž heta značyć? "Boh supačyŭ" aznačaje toje,što Boh pierastaŭ stvarać.Chacieŭ hetym Mojsiej skazać,što vy dla cieła pracujcie 6 dzion,a adzin dzień pavinny paśviacić na chvału Stvarycielu i dla dabra važniejšaj našaj čaści-dušy.Abiacaŭ P.Boh ludziam dary za śviatkavańnia 7-ha dnia.

Dzielataho,što P.Boh stvaryŭ nieba,ziamlu z usim,što na joj jość zaviem P.Boha S t v a r y c i e l a m n i e b a i z i a m l i.

Kali vymaŭlajecie hetyja słovy,dumajcie:Jaki mahutny P.Boh,katory stvaryŭ uvieś śviet,i majcie češć dla Jaho! Hetaja vialikaja łaska,što nad usio mocny P.Boh na nas hladzić i dazvalaje nam iz saboj hutaryć.Pry malitvie možna nam hutaryć iz samym P.Boham.Kali pry malitvie možna P.Boha usiaho prasić.Daje nam P.Boh toje,čaho nam najbolej treba.Ale,kali pry malitvie ab ničym nia dumajecie,abo razhladajeciesia,to tady źnievažajecie P.Boha. Kali moleciesia,dumajcie:"O Boža vialiki i nad usio mahutny!Ja biednaje dzicio staju pierad Taboju i da Ciabie sabirajusia havaryć.Nie advažusia navat padniać vačej da Ciabie.Hlań łaskava na mianie.Ź vialikaj pakoraj i češciaj padaju na kaleni pierad Taboj. - Zapamiatujcie i admaŭlajcie z pašanaj Pieršy artykuł Apostalskaha składu: " V i e ru u B o h a A j c a U s i o m a h u t n a h a, S t v a r y c i e l a n i e b a i z i a mli.

Ty,katory nočy śviatło stvaryŭ,
Što žyćcio u ziamlu,mora,nieba ułažyŭ.
Voś Tvaje dzieci molacca da Ciabie:
Vojča naš viečny,katory u Niebie.

/ Dobra było-b navučyć dziaciej Pieśni: raniśniuju i viačornuju /.



A b A n i o ł a c h.

Katecheza 3.

Zorki,sonca i miesiac-rušacca tak,jak im zahadaŭ P.Boh;viejuć viatry, bo tak P.Boh im zahadaŭ; raśliny,žyvioła-žyvuć i pastupajuć tak,jak choča P.Boh.Usie takija žyvioliny i nia žyvyja, a isnujučyja stvareńni Bohu isnavańniem służać i addajuć češć,choć ab hetym niaviedajuć i inakš

nia mohuč.Nijakaje ź ich nie paznaje P.Boha,nia viedaje,što P.Boh ich stvaryŭ.Stvarehni hetyja nia dumajuč,bo niamajuč rozumu.P.Boh chacieŭ i takija mieć stvarehni,katoryja-b Jaho uźvialiča-li,miłavali i słužyli Jamu achvotna.P.Boh chacieŭ mieć stvarehni razumnyja.Takija stvarehni stvaryŭ P.Boh adrazu na pačatku švietu. Takija stvarehni pamiaściŭ P.Boh nia u hetym niebie,katoraje my vidzim,ale u tym cudoŭnym niebie,u jakim P.Boh maje svaju stalicu,svoj Pasad.Jakijaž heta stvarehni? /Anioły/. Kali chacieŭ Pan Boh stvaryć Aniołaŭ,skazaŭ:"Chaj buduć u niebie duchi Anioły".I u toj časinie užo ich było vielmi šmat.Pieraličyć ich było niemahčyma.Štož heta Anioły? A n i o ł y h e t a š č y r y j a d u c h i, č y s t y j a d u c h i, j a k i j a m a j u ć r o z u m i v o l u, a l e n i a m a j u ć c i e ł a.

Ci vidzieli na abrazkoch namalavanych,abo u šviatyniach z gipsu zroblenych Aniołaŭ? Ci sapraŭdy takija jošč Anioły? /Nie/. Jany nia majuć cieła.Ich nia možna ani namalavać,ani z gipsu zrabić.Ludzi malujuć ich padobnymi da ludziej.Kažnaja rasa ludziej inšym koleram maluje. Čamu-ž ludzi vydumali hetak rabić? P.Boh časami pasyłaŭ Aniołaŭ da ludziej.Tady dazvalaŭ im pryniać padobnašč čałavieka,bo nakš ludzi ich nia uvidzieli-b.Jany čystyja ščyryja duchi,bo jany nia majuć cieła.Nia daŭ P.Boh im cieła,ale daŭ vialiki rozum.Rozum ich bolšy za naš.Šmat čaho my nia možam zrazumieć,ale Anioły dobra razumiejuć.My nia viedajem,jak vyhladaje u siaredzinie ziamla;nia viedajem,što jošč na miesiacu;-Anioły heta viedajuć.Ale usiaho i jany nia viedajuć. Usio viedaje tolki P.Boh.

Aniołam daŭ P.Boh v o l n u j u v o l u. Jany mohuč rabić,što choćuć.P.Boh pakinuŭ im da vybaru,ci choćuć Jamu viečna słužyć,ci nie; P.Boh nie chacieŭ ich zmušać,bo pryjamniej P. Bohu chto dabraachvotna,ź miłašci Jamu słužyć.

Aniołam daŭ P.Boh v i a l i k u j u s i ł u. Mohuč vykonyvać raboty,katorych čałaviek nie patrapić.-Karol Herad zahadaŭ aryštavać šviatoha Piotru,pasadziŭ u viaźnicu,a pa šviatach du-

maŭ adsiačy jamu hałavu.U vapošniuju noč pierad śmierciaj śv.Piotra byŭ pryviazany da umuravanych kalońniaŭ,dy pry im siadzieli dva žaŭniery.Pierad dźviarmi stajaŭ žaŭnier.Uraz stanuŭ Anioł pierad śv.Piotram,pabudziŭ jaho i kazaŭ:"Ustavaj,skidaj łancuhi.Łancuhi apali z nohaŭ i ruk,biaz klučoŭ,tolki štyrchnuŭ rukoj i adamknulisia dźviery i hetak-ža zamknuŭ,zrabiŭ heta tak,što žaŭniery nia spali,ale hetaha nia vidzieli,ani nia čuli.Stanuli pierad zialeznaj bramaj.Kali Anioł da jaje pryblizińsia,sama adčyniłasia.Hetak zvolniŭ ź viaźnicy śviat. Piotru.Anioł u toj časinie źnik.Zialeznyja łancuhi razšyrajucca,zamknutyja: dźviery,brama - sami admykajucca i zamykajucca na volu Anioła.

Daŭ P.Boh Aniołam n a d p r y r o d n u ju b a r ź d z i n i u.Kali P.Boh kaža Aniołu pry svaim Pasadzie,to u toj samaj časinie Anioł byvaje na ziamli i iznoŭ pierad Božym Pasadam. Dzielataho,što Aniołу borzda spaŭniajuć svaje abaviazki,ludzi malujuć ich iz skrydłami.

Aniołу jošč š č y r y j a d u c h i.Istoty,katoryja majuć rozum i mohuć dumać,katoryja majuć volnuju volu,ale nia majuć cieła-zaviom š č y r y m i d u c h a m i.

Na što-ž P.Boh stvaryŭ Aniołaŭ? P.Boh stvaryŭ Aniołaŭ,kab jany P.Boha paznavali,uźvialičyvali,miłavali i Jamu słužyli.Aniołу,katoryja zastalisia u Niebie pry Pasadzie Božym achvotna heta robiać.

II. P r o b a A n i o ł a ŭ; n a d h a r o d a i k a r a. - P.Boh chacieŭ Aniołam dać jašče bolšaje ščašcie,zrabić ich jašče razumniejšymi.Pastaviŭ ich pierad probaj. Jakaja heta była proba niaviedama.Jošč takija teologi, katoryja dumajuć,što P.Boh im skazaŭ: "Maju u dumcy stvaryć ludziej;jany buduć nižšyja ad vas; nia buduć ščyrymi duchami,ale vy budziecie im usłuhavać".Adnamu nadta razumnamu i vysoka pastaŭlenamu u niebie Aniołu heta nie spadabałasia.Jon skazaŭ:"Ja ludziom słužyć nia budu".Suproć jaho vystupiŭ Anioł druhi,padobna jamu vysoka pastaŭleny:"Chto-ž,jak Boh? Ja iz taboj nie zhadžajusia;my musim volu Božuju spaŭniać"

Chto-ž jak Boh pa hebrajsku jošč słova "Michaël".Padzialilisia Anioły i razpačałosia zmahańnie.P.Boh pamoh Michaëlu i viernym Aniołam i niepasłušnych vykinuŭ ź nieba.Utracili jany łas ku Božuju,ale zaarhanizavali svajo uładarstva. Stalicaj ich jošč piekła. Jany nia usie adnalkovuju karu dastali.Vyžšyja stanoviščam ciažšuju karu dastali i prabyvajuć viečna u piekle, ale jošč ich i na ziamli,katoryja ź nienaviści da P.Boha i kab pabolšyć svajo uładarstva, namaŭlajuć ludziej da niepasłušnašci P.Bohu.Inšy-teologi kažuć,što šmat Aniołaŭ chacieli być roŭnymi P.Bohu. "My chočam być roŭnyja Bohu; nad zorkami pabudujem našaje vaładarstva".Niama viedama,jakaja była proba.Ale viedama iz słoŭ i dziejańnia Zbaviciela,što jošč złyja duchi, jakich zaviom niačyścikami,šatanami,čartami.

Viernych Aniołaŭ nadharadziŭ P.Boh.Dazvoliŭ im viečna ahladać P.Boha.Jany zusim ščaślivyja i vierna z najbolšaj achvotaj i miłaściaj spaŭniajuć svaje abaviazki.Jany padzielany na dzieviać choraŭ.U kažnym choru vielmi šmat.Nijakaje najmacniejšaje haspadarstva,ani usie švietnyja haspadarstvy nia majuć stolki žaŭnieraŭ, kolki ich maje P.Boh.

Chto heta jošč Anioły? A n i o ł y - h e t a č y s t y j a d u c h i, k a t o r y c h Pan Boh s t v a r y ŭ, k a b j a n y s ł u ž y l i B o h u i š c i r a h l i nas ad złoha.

III. A n i o ł y v a r t a ŭ n i k i.

Pan Boh šmat Aniołaŭ naznačyŭ vartaŭnikami pry ludzioch.Takich Aniołaŭ jošč bolej,jak ludziej.Jany paddajuć nam dobryja dumki,stydziać nas pierad złom,prypaminajuć nam,što za dobraje budziem nadharodžany,a za złoje budziem pakaranyja,ale,kali ich nie pasłuchajem,iz smutkam adchodziać ad nas.Časta navat nas baroniać ad niačyścikaŭ.- Raskažu vam prykład pomačy šv. Francisku.Šviaty Francisk Regis adnojčy u niadzielu u ćiáni pad drevam mocna zasnuŭ.Pryšniŭsia jamu son jak-by heta było nia ušnie,a na javie.Ustaŭ i śpiačy pajšoŭ,jak heta robiać lunatyki. Pačuŭ,što niechta chapiŭ jaho za kaŭnier.



O Aniele, Druża moj!
Ty zaŭsiody pry mnie stoj
Praz dzień cely i ŭnačy
Budź łaskaŭ mnie pamahčy:
Vierna służyć Bohu,
Zmahać dncha złoha,
Lubić mamu-tatu,
Kraj i rodnu chatu.

Pračchnuŭsia,nikoha pry sabie nie bačyŭ,ale uvidzieŭ,što stajaŭ la urvistaha bierahu rečki u jakuju upaŭ-by,kab stupiŭ adzin krok.Chto-ž jaho vyratavaŭ ad śmierci? Nichto inšy,jak tolki Anioł Vartaŭnik. Zrazumieŭ heta św.Francisk i dziakavaŭ P.Bohu i Aniołu Vartaŭniku./Z M.1,118/ Mahčyma i u žyčciu i nam niešta padobnaje zdaryłasia-b,kab nie uściaroh nas Anioł Vartaŭnik.

Mahčyma niechta z vas papytajecca.Hetulki małych dziaciej pamiraje, katoryja ničoha złoha nie zrabili.Čamu-ž ich Anioł Vartaŭnik ad śmierci nie uratavaŭ? Dzielataho pryviadu nastupny prykład. Adna matka vielmi płakała pa svaim synku.Tady Anioł Vartaŭnik padsunuŭ joj nastupny son.U śnie uvidzieła svajho syna vialikim,ale paviešanym.Zrazumieła,što jon, kab vyras zrabiŭsia-b razbojnikam i byŭ-by paviešany.Supakoiłasia matka i dziakavała P.Bohu, što jaho małoha da nieba zabraŭ,a kab vyraz mo byŭ-by pakarany P.Boham i ludźmi.Darahija dzieci,słuchajcie Anioła Vartaŭnika.Jon pierašciarahaje; jon vas choča da Boha,da ščašcia davieści .-Dziakujcie P.Bohu i Aniołu Vartaŭniku. O, jak dobry P.Boh,što daŭ nam Anioła Vartaŭnika. Jakija my ščaślivyja,što dobry,charošy Anioł zaŭsiody jošč pry nas! Dziakujcie ad usiaho serca P.Bohu. Paŭtarajcie časta,kažučy: O dobry Boža,dziakuju Tabie,što daŭ mnie Śviatoha Anioła Vartaŭnika.Dziakujcie i Aniołu Vartaŭniku,kažučy: Aniele moj,dziakuju Tabie za usio dobraje, što dla mianie robiš.Addavajcie jamu češč i nie rabicie,što jamu nie padabajecca.

N O V Y   H O D.

Sa zvonam put,sa švistam puhaŭ,
Z brachnioj,z hryźnioju ŭ čaradzie,
Ŭ toj samaj ćmie,ŭ tym samym kruhu
Stary zyšoŭ, a Novy idzie.

Idzie. A vyludki maročać
Manoj mazhi adny adnym,
Što budzie švietami varočać
I siejać źmieny skroź usim.

Što budzie hodam pieramienaŭ,
Tym na dabro,a tym na zło;
Slapym i zračym nieadmienna
Taho nia budzie,što było.

Kladźboj,malboj,dzie chto jak moža,
Raby i ich haspadary
Karyšci ŭsiakija varožać,
Jakich nia kinuŭ im stary.

A chto kaho jamčej skatuje,
Achvotna rojuć sny svaje,
Toj na druhich piatlu rychtuje,
Toj sam sabie viaroŭku ŭje.

Toj na tarhoŭlu vystaŭlaje
Svajo sumleńnie i dušu,
A toj pa tym źviarom spraŭlaje
Za hrošy čornuju imšu.

Za lichalećciem lichalećcie
Tak biez kanca išło tut i tam;
Hibieli ludzi na ŭsim šviecie,
Hibieć prychodzicca i nam.

I tak ź litańniem put i puhaŭ,
Z brachnioj,z hryźnioju ŭ čaradzie,
Ŭ toj samaj ćmie,ŭ tym samym kruhu,
Jak šoŭ Stary,i Novy idzie.

Janka Kupała 24.12.1912.

L A R Y S I E   H E N I U Š pad N o v y 1 9 5 4 H o d.

Novy Hod prydzie siańnia paŭnoččuǃ
Spatykać jaho budzie ŭvieś śviet.
Usim nadziei pryniešci zachoča;
Kvietkaj paparaci zaćvicie.

Tur Effel,kalarami viasiołki,
U vodach Seny abmyja svoj tvar.
Žozefiny,pad pyšnaju jołkaj,
Pramienieč budzie pałki zahar.

Usie artysty,na scenach šyrokich,
Pryniasuć svoj talent na pakaz.
Adhukniecca u śnieżnych abłokach
Iz Baldorfu Astoryi džaz.

Pad Tamizaj,u šerych tumanach,
Kala mokrych Vensminstera ścien,
Uzarviecca "hura" ŭschvalavana,
Jak udaryć dvanasta Bih-Ben.

I na čornych ad vuhla dalinach,
U tumanie hustym,jak kudziel,
U prybranaje jołki halinach
Zachachoča neonam Bruxel.

Zašumianić miacielica u fiordach.
Zakuhlić u stepach kanhuru.
U Sachary,pa skałach ćviordych,
Zavichuryć svavolna samum.

Pad strachoj mihatlivych uzoraŭ
Skałychniecca ŭ kryštałach šampań.
U vačoch, zahareŭšych,jak zory,
Zatancuje iź pieśniami pjań.

Novy Hod spatykajuć siahońnia
Hotentot i ŭ ihli Eskimos...
Na prastory ziamnoha ŭłońnia
Novy Hod usim niešta prynios...

Nie pajdu ja nikudy siahońnia
Ja spatkaju adna Novy Hod...
I nad knihaj Tvajoj da śvitańnia
Pramaluš za Ciabie i narod.

Pamalusia za pojas dziavočy.
Pamalusia za miłaha sny.
Pamalusia za sinija vočy,
Što pad śnieham čakajuć viasny.

Na jakich biezdarožžach,pryvałach,
Dzie spatkaje Ciabie Novy Hošć?...
U pratuchłych kryvioju padvałach
Ty kančaješ svaju maładašć...

Mo' pad lodam pavieki ścialisia
Zapiakłasia u žyłach mo' kroŭ?...
Majo serca z Taboju,Larysa,
U zaviei sibirskich śniahoŭ!

---------------- N.A.

Michaś Kavyl.

Ź n i a v i e r a.

I ciapier nia dam sabie viery,
Što ja na ziamli,
Što na nieba,ci ŭ pradońnia dźviery
Mianie nie viali.

Čarapastyja śmierci z kosami
Pad viatroŭ vyćcio,
Sasčapiŭšy ščelepy,hojsali
Za maim žyćciom.

Maci,siostry daŭno adpłakali
Pa majoj dušy;
Im prakrakali vušy arakuli:
"Jon prapaŭ,pišy...

Jošč kurhan za haroj vysokaju,
Pad tym kurhanom
U samym sercy z ranaj hłybokaju
Śpić jon viečnym snom..."

Moža i praŭda... Nia dam sabie viery,
Što ja na ziamli,
Što na nieba,ci ŭ pradoŭnia dźviery
Mianie nie viali...
-------------- 1955.

S O N.

Takoje časam strašnoje pryśnicca:
Niasuć trunu niaboščyki maju,
I sam siabie ja supravodžu,byccam,
Piaju i płaču,płaču i piaju...
I hrymnuŭ pierun... Pałychciać pažary..
Staju adzin rujnoviščaŭ pamiž,
A nada mnoj na sinia-čornaj chmary
I bliśnie mieč,i zazijaje kryž.
---------------- 1957.

Ćmuciaroŭ ad čarnaknižža
Śmierciadajnaju chmaraj zajmhli!
Sonca ranu nie zaliža
Ahniahryvaja bura ziamli.
Znoŭ ad kremienia i łuka
Pačynaćmuć tubylcy piačer.
Piarunami na vyšcih z hukam
My lacim u śmiartelny aščer...
----------------- 1957.

R Y M.

Ja nia byŭ u Rymie,
mo i nie daviadziecca,
I nia viedaju,kolki
tudy daroh viadzie.
Kažuć,chodziać ludzi
pa vadzie.ŭ Venecyi.
Hetki dziŭ.
Narod moj chodzić pa biadzie.

My nia Rym šukajem...
Pa śladoch Abrama
Adbivajem nohi.
Da Śviatoj Hary
Miž daŭžyń,šyrotaŭ
jošć adzin napramak:
Z kryžam,z hostrym miečam
na Maskvu praz Rym.

P i e r a h l a d   p a d z i e j a ŭ.

U apošnich časoch usie hazety pisali ab Savieckim pieršym "Spadarožniku",katory na padabienstva miesiaca kruciŭsia kala ziamli i ŭžo niejdzie upaŭ na ziamlu.U druhim spadarožniku jošč zdochły sabaka.Vypuścili jaho z raju,ale doŭha nie pažyŭ.

Šmatlikija Amerykanskija hazety krytykavali urad za toje,što daŭ papieradzić. Złučanyja Haspadarstvy Paŭnočnaj Ameryki sabirajucca vypuścić spadarožnika tolki u pryšłym hodzie.

Z p r e s y. Adkrytaje Savieckaje pakazańnie,što majuć rakietnuju zbroju,vyklikała u Zachodnich Haspadarstvach tryvohu i raznyja tłumačeńni.Pry hetym viedama,što majuć vialikuju padvodnuju flotu,katoraj biaruć pieravahu nad Zachadam.

Bačym ciekavaje źjavišča.Z adnoj starany siła uzbrojeńnia dachdzić da zenitu,z druhoj starany sytuacyja na Kremlu u stanie razkładu,jak u partyi,tak i u uradavych kruhoch.Čystki za čystkami,a usio jašče šmat brudu.

Heta pazvalaje dumać,što uzrastaje upłyŭ vajskovych dziejnikaŭ i chto viedaje ci časam nie zakončycca vajennaj avanturaj.

Historyi pakazyvajuć,što,kali u jakoj dziaržavie vajskovaja siła dajšła da najvyžšejšaha punktu,pačynali vajnu,kab nie dačakać uzbrojeńnia praciŭnika.

Da hetaha času Saviety staralisia zdabyvać krainy biaz vajny,aprača Vuharščyny,ale chto viedaje,kali čujucca na sile,ci nie pačnuć vajny. - Dzielataho Saviety pryniali ad Ameryki strategiju praduhledžvańnia i adkazvańnia,što da hetaha času rabiła tolki Ameryka.Razstavili rakietavyja harmaty siaredniaha zasiahu u staranu Eŭropiejskich Haspadarstvaŭ,a supolna z Chinami na Dalokim Uschodzie u staranu Japonii i Formozy. Pastrachami chočać zneŭtralizavać Eŭropu,a rakietavami strełami praz Paŭnočny POLUS,Kanadu i Złučanyja Haspadarstvy Ameryki. Dzielataho na Paŭnočnaj Sibiry dziejničujuć

raznyja vajskovyja expedycyi. Z chvilinaj,kali Saviety narobiać šmat dalokastrelnych rakietaŭ,što moža chutka stacca,budzie zabiazpiečana z usich staron,ci nie zaatakuje praciŭnikaŭ.- Rakietavaja systema,u złučańniu z sietkami padvodnych łodkaŭ dalokaha zasiahu, moža skutkoŭna zabiezpiečyć ad zbrojnaj dziejnaści Zachodnich Haspadarstvaŭ.

Padvodnyja łodki. Treba dadać,što savieckija padvodnyja łodki ad niekalki hadoŭ robiać maneŭry na dalokich šlachoch.Bačyli ich u zatocy Karaibskaj,na paŭdzionnym Atlantyku i u Antarktydzie,dzie dapłyvali až da Murmanska. U siolatašnim hodzie pakazalisia kala bierahoŭ paŭdzionnaj Afryki,na Akijanie Indyjskim, taksama pry vyspach Salamonskich miž Paŭdzionnaj Gvinejaj,a Aŭstralijaj. Kur.Polski.

Savieckija sekrety Ameryka viedaje.Tydniavik "Avijation Week" napisaŭ,što Złučanyja Haspadarstvy Ameryki šladzili tajnicy savieckich snaradaŭ praz dva hady pry pomačy raderu u Turcyi.Aprača ahułu ludziej,usie zaiteresavanyja ab hetym viedali.Daviedalisia i Saviety,ale ničoha suprać nia mohuć zrabić.Radar moža adkryvać i šladzić snarady iz savieckaha centru u Krasnym Naru. Saviety užyvajuć tych samych pryładaŭ da vypuščańnia snaradaŭ,katorych užyvajuć da vypuskańnia "Sputnikaŭ".

- -----------------

Śmiełyja lekrskij a vysnavy.

Lekarskija źjezdy ciešacca vialikim zacikaŭleńniem nia tolki pasiarod lekarskich siabroŭ, ale i pasiarod šmatlikaha vohułu ludziej, bo abhavarvajucca na ich najnaviejšyja vynachady medycyny u zmahańniu z chvarobami,katoryja dajedajuć ludziam.U 1957 hodzie,bolej 500 referataŭ abhavaryvali.Było parušana šmat prablemaŭ,ale 4 ź ich byli ahałošanyja nia tolki u svaich prafesyjanalnych vydaviectvach,ale i u šmatlikaj presie,a mianoŭna: 1.Chvaroby serca. 2. Jada. 3. Kureńnie, a zdaroŭje. 4. Abetyce lekarskaj.

S e r c a v y j a c h v a r o b y. D-r Michael E. i D-r DeBakey pierahladali postupy pry aperacyjach serca, skazali: "Perespektyvy lačeńnia sercavych chvarobaŭ praz aperacyi vielmi udačnyja. Ciapier možam pradvidzieć, što u praciahu 5ci 10-ci hadoŭ buduć mahčy pry pomačy aperacyi lačyć takija chvoryja sercy, na katoryja ciapier nia majem rady". - A p e r a c y i. Novyja techničnyja vynachady ciapier pazvalajuć vyparažnić serca iz kryvi i struju praz mašynu, vypaŭniajučuju dziejańnie serca i lohkich, dzie kroŭ pabiraje tlen. Chirurg ciapier moža adčynić serca i zahlanuć u siaredzinu. Da nietak daŭno lekar układaŭ palec u serca "na čućcio" i šukaŭ zhustaku, abo paškodžańnia. Ciapier navat možna vyrazać čašć hłaŭnaj arteryi aorty i zastupić rurkaj ź jakoha płastyku u miejscu, u katorym uvajchodzie u serca. Jašče pierad niekalkami miesiacami aperavańnie aorty bližej serca było niemahčymaje.

U praciahu 8-mi miesiacaŭ u Ameryce zroblena bolej 100,000 pamysnych aperacyjaŭ serca, heta aznačaje, što stolki, kolki piarviej u praciahu 7-mi hadoŭ. -Asobam, katoryja užo mieli atak i žyvuć u strachu pierad druhim, zašvitała nadzieja daŭžejšaha žyćcia i pazbycca zmory, što jošč kalekaj. - Znojdziena novaje lekarstva suproć zhustaku kryvi na daŭžejšuju metu zavału serca. Bieły parašok, nazvany "Sitrom" razvodzić kroŭ i praz heta nia tvoracca zhustaki u uškodžanych, ci z ćviardziełych arteryjach. Srodak hety užo možna nabyvać u aptekach.

C h a r č a v a ń n i e. "Usie chvaroby paŭstajuć praz chimičnyja čynniki i usie chvaroby mohuć być vylačanyja praz hetakija chimičnyja čynniki. Usie chimičnyja čynniki, z vyniatkam vodaŭ i tlenu, katory udychajem, a vody, katoryja praz pićcio i jadu, uvodzim u arhanizm. Kali-b našaja vieda była u hetaj halinie šyrejšaja, usiakim chvarobam možna było-b apieradzić, abo vylačyć pry pomačy adpaviednaj jady. - Hetuju śmiełuju teoryju vyskazaŭ na źježdzie lekaroŭ słavuty amerykanski specyjalisty u halinie jady D-r Tom Donglas Spies. Było 12 pasiedžańniaŭ.